

Justitiedepartementet

Ert datum	Er beteckning
2025-05-16	Ju2025/00915

FMV:s remissvar på betänkandet Säkerhetsskyddslagen – ytterligare kompletteringar (SOU 2025:42)

Försvarets materielverk (FMV) har tagit del av betänkandet *Säkerhetsskyddslagen – ytterligare kompletteringar (SOU 2025:42)* och har följande synpunkter.

Inledning

FMV har en gedigen erfarenhet av de sakområden som berörs i betänkandet i och med rollen som tillsynsmyndighet inom området försvarsmateriel, rollen som industrisäkerhetsmyndighet och i egenskap av att vara verksamhetsutövare som bedriver säkerhetskänslig verksamhet i stor omfattning.

FMV välkomnar en översyn av reglerna för att upptäcka och ingripa mot förfaranden som är olämpliga från säkerhetssynpunkt och en mer effektiv registerkontroll. FMV avstyrker dock flera av förslagen i betänkandet gällande statliga ingripanden i förfaranden som kan vara skadliga för Sveriges säkerhet (kap. 4) och förbättrade möjligheter att vidta åtgärder vid fara i dröjsmål (kap. 6). FMV är överlag positiv till förslagen om utökad registerkontroll men avstyrker förslagen som avser anmälan till Säkerhetspolisen och införande av ny sanktionsavgift (kap. 7).

FMV saknar en ordentlig konsekvensanalys av förslagen både ur effektivitetshänseende och ur ett ekonomiskt perspektiv. FMV saknar också en analys kopplat till den så kallade administrativa säkerheten i förhållande till den faktiska säkerheten som förslagen medför. FMV anser att flera av förslagen innebär betydande kostnadsökningar, särskilt vad gäller administrativa bördor för både tillsynsmyndigheter och verksamhetsutövare. Det är av stor vikt att Sverige vid förändringar i regelverket för säkerhetsskydd beaktar den internationella kontexten, då Sveriges åtgärder i ökande grad jämförs och påverkas av internationella förhållanden. För att främja en effektiv och snabb hantering inom området är det nödvändigt att regelverket utformas på ett enklare och mer ändamålsenligt sätt för samtliga berörda parter. Inom försvarsområdet och den verksamhet FMV bedriver krävs kontinuerligt snabbare leveranser för att öka Sveriges och våra allierades försvarsförmåga. Med detta som mål avstyrker FMV de förslag som riskerar att leda till ökad administration och längre handläggningstider, vilka inte heller bedöms kompenseras av ökad

FMV

Försvarets materielverk

115 88 Stockholm

Besöksadress: Banérgatan 62

Tel: 08-782 40 00

Fax: 08-667 57 99

registrator@fmv.se

www.fmv.se

Org.nr: 202100-0340

VAT nr: SE202100-0340-01

säkerhet inom området. Specifiering och motiv till FMV:s ställningstaganden framgår av respektive avsnitt nedan.

Avsnitt 4.4 – Förbättrade möjligheter att upptäcka och ingripa mot pågående förfaranden som är olämpliga från säkerhetsskyddssynpunkt

FMV *avstyrker* utredningens förslag om att verksamhetsutövaren ska åläggas att anmäla vissa förfaranden som inte omfattas av krav på säkerhetsskyddsavtal till sin tillsynsmyndighet.

Förslaget syftar till att hantera förfaranden som inte omfattas av nuvarande bestämmelser i 4 kap. säkerhetsskyddslagen och som tillsynsmyndigheten därmed inte får kännedom om. Utredningen föreslår att en anmälningsskyldighet för dessa förfaranden ska träda i kraft den 1 januari 2027, det vill säga mer än fem år efter att de aktuella bestämmelserna i 4 kap. trädde i kraft den 1 december 2021. Ramavtal får normalt löpa i högst fyra år och endast längre om det finns särskilda skäl. Andra typer av avtal och förfaranden kan förvisso löpa längre, men även dessa har i regel en bestämd sluttid. Behovet av att hantera denna typ av pågående förfaranden är därför övergående. FMV anser inte att det är ändamålsenligt att införa nya lagbestämmelser, introducera en ny hantering för sådana förfaranden och ändra ansvarsfördelningen mellan verksamhetsutövare och tillsynsmyndighet för att lösa ett problem som endast är aktuellt under en övergångsperiod.

FMV:s bedömning är att förslaget riskerar att skapa ett otydligt och ineffektivt system med två parallella hanteringssätt för samma typ av förfaranden, där skillnaden enbart beror på när de inleddes.

Enligt förslaget ska verksamhetsutövaren anmäla förfarandet till sin tillsynsmyndighet. Tillsynsmyndigheten behöver dock inte vidta några omedelbara åtgärder efter att ha tagit emot anmälan. Anmälningsskyldighet innebär därmed inte per automatik att den säkerhetskänsliga verksamheten ges ett förbättrat skydd. Om regeringen går vidare med utredningens förslag menar FMV att anmälningsskyldigheten bör kompletteras med en informationsplikt, så att den andra aktören upplyses om att denne deltar i säkerhetskänslig verksamhet samt vilka skyddsåtgärder som bör vidtas i avvaktan på fortsatt utredning. FMV anser att en sådan informationsplikt vore av mer omedelbar betydelse för säkerhetsskyddet än en anmälningsskyldighet till tillsynsmyndigheten.

Avseende ovanstående förslag menar FMV att det är väsentligt att verksamhetsutövarens ansvar för att skyndsamt vidta proportionerliga säkerhetsskyddsåtgärder behöver vara tydligt och ska helst framgå av lag. Åtgärder ska inte vara avhängiga en anmälan och efterföljande förelägganden från tillsynsmyndigheten.

FMV menar att utredningens förslag riskerar att medföra en förskjutning av ansvaret för skyddet av den säkerhetskänsliga verksamheten från verksamhetsutövaren till tillsynsmyndigheten, vilket avviker från den grundläggande principen om att verksamhetsutövaren bär det yttersta ansvaret. Detta kan leda till en passivitet hos verksamhetsutövarna som kan gå ut över säkerhetsskyddet.

Det kan också innebära att ansvarsgränsen mellan verksamhetsutövare och tillsynsmyndighet blir otydlig. Förslaget riskerar därtill att försvaga tillsynsmyndigheternas oberoende roll i förhållande till verksamhetsutövaren, eftersom myndigheten kan komma att förelägga verksamhetsutövaren eller den andra aktören att vidta skyddsåtgärder som därefter kan bli föremål för en granskning.

Avsnitt 6.4 – Eftersökande och tillfälligt omhändertagande av handlingar eller annan egendom samt försegling

FMV har följande kommentar angående utredningens förslag om att alla tretton tillsynsmyndigheter under vissa förutsättningar ska kunna besluta om interimistiska tvångsåtgärder och verkställa sådana beslut:

FMV delar utredningens bedömning att det kan uppstå situationer där det av olika skäl är fara i dröjsmål och att omedelbara åtgärder därför kan krävas. Tillsynsmyndigheterna saknar i nuläget tillräckligt effektiva verktyg för att hantera sådana situationer och det kan finnas behov av nya bestämmelser som möjliggör omedelbara åtgärder. FMV anser dock att det kan ifrågasättas vilket faktiskt behov som finns av de nya tvångsåtgärder som föreslås, hur ofta detta behov hittills har uppstått i tillsynsärenden och om det står i rimlig proportion till de konsekvenser som utredningens förslag kan medföra. Att ge samtliga tillsynsmyndigheter ansvar för att i vissa fall besluta om och verkställa tvångsåtgärder skulle enligt FMV vara ineffektivt, resurskrävande och riskera att underminera både rättssäkerhet och förtroendet mellan myndighet och verksamhetsutövare. Mot denna bakgrund framstår det som mer ändamålsenligt att endast ge ett fåtal myndigheter som redan har nödvändig kapacitet och erfarenhet, det vill säga samordningsmyndigheterna, sådana befogenheter.

Vidare menar FMV att formuleringarna ”annat utrymme” eller ”andra lokaler” i betänkandet är så generella att de även kan inbegripa eftersökning i, och försegling av, privata bostäder. Ett sådant intrång i hemmet är en mycket ingripande åtgärd som aktualiserar skyddet för hemfriden. I det fortsatta utredningsarbetet bör det därför tydliggöras om, och i så fall under vilka förutsättningar, sådana åtgärder ska vara tillåtna (jmf. 6 kap. 3 § säkerhetsskyddslagen).

Avsnitt 7.5 – Registerkontrollen bör omfatta fler register och uppgifter

FMV instämmer i utredningens bedömning att det bör göras en översyn av hela säkerhetsprövningsförfarandet, och att det bör övervägas att inrätta en klareringsmyndighet med ansvar för alla moment i säkerhetsprövningen. Se även FMV:s remissvar avseende betänkandet *Säkerhetsprövningar – nya regler* (SOU 2024:88).

FMV är överlag positiv till en utökad registerkontroll i enlighet med de förslag som beskrivs i betänkandet. En utökad insamling av relevanta uppgifter gynnar kvalitén på beslutsunderlagen. Det möjliggör också en granskning av uppgifter som idag inte kan kontrolleras på andra sätt samt underlättar verifiering av de uppgifter som den prövade lämnat i samband med säkerhetsprövning.

FMV anser dock att det även framgent bör finnas en tydlig skillnad när det kommer till omfattningen av den prövning som görs vid grundutredning (beaktat de förslag som lämnats i betänkandet SOU 2024:88) och registerkontroll (enligt förslag i föreliggande betänkande) för de olika säkerhetsklasserna. Detta är grundläggande för att beakta de prövades och eventuella närståendes integritet, men också för att syftet med indelningen i säkerhetsklass inte ska urholkas.

Om regeringen går vidare med förslagen om att grundutredningen och de uppgifter som inhämtas vid registerkontroll ska göras snarlik för alla tre säkerhetsklasserna, bör det ges tydlig vägledning i hur uppgifter som kan ha betydelse för bedömningen av den prövades lämplighet eller sårbarheter från säkerhetssynpunkt ska beaktas beroende på säkerhetsklassen som deltagandet är placerat i.

FMV anser att den ekonomiska aspekten är av stor betydelse för säkerhetsprövningen och **tillstyrker** därför utredningens förslag att ekonomiska uppgifter bör få hämtas vid registerkontroll även i säkerhetsklass 3.

I övrigt noterar FMV att det finns utmaningar i avvägningen mellan det säkerhetsmässiga behovet att inhämta de uppgifter som utredningen föreslår och det integritetsintrång som detta innebär, i synnerhet när det kommer till närstående. Ett intrång i den personliga integriteten måste vara befogat och stå i rimlig proportion till de fördelar som intrånget bidrar med till det motstående intresset.

Avsnitt 7.8 – Vissa säkerhetsprövningsbeslut bör anmälas till Säkerhetspolisen

FMV **avstyrker** utredningens förslag om att verksamhetsutövare ska underrätta Säkerhetspolisen om verksamhetsutövaren vid en omprövning av ett tidigare säkerhetsprövningsbeslut bedömer att den prövade inte längre bedöms vara pålitlig ur säkerhetssynpunkt.

FMV anser att säkerhetsprövningsbeslut vid omprövning kan vara högst relevant att beakta vid en ny prövning, men det system Sverige har idag, där säkerhetsprövningen endast gäller för en specifik befattning eller deltagande, lämnar dock inte utrymme för att ta hänsyn till tidigare avslag. Att ta hänsyn till ett tidigare avslag i säkerhetsprövningen medför, som utredningen påpekar på s. 263, ett betydligt större behov av skydd för den enskilde i form av en överprövningsmöjlighet. Att införa anmälningsplikt av säkerhetsprövningsbeslut som lett till avslag i det system för säkerhetsprövningar som Sverige har idag ökar rättsosäkerheten för den enskilde betydligt. FMV **avstyrker** därför förslaget om anmälningsplikt som det beskrivs i avsnitt 7.8 och upprepar önskemålet om en utredning av klareringssystem där tidigare avslag kan ligga till grund för ny bedömning av placering i säkerhetsklass och den enskildes möjligheter att ta sin rätt tillvara.

FMV **avstyrker** utredningens förslag att underlåtenhet att anmäla vissa säkerhetsprövningsbeslut till Säkerhetspolisen ska kunna leda till sanktionsavgift.

Sanktionsavgifter är ett ingripande verktyg som enligt FMV bör förbehållas de allvarligaste överträdelserna. Även om anmälan inte skett till Säkerhetspolisen har verksamhetsutövaren redan fattat ett säkerhetsprövningsbeslut som innebär att personen inte längre anses vara lojal eller pålitlig från säkerhetssynpunkt och personen får därmed inte längre delta i den säkerhetskänsliga verksamheten. FMV menar att någon brist i verksamhetsutövarens säkerhetsskydd därmed inte uppstår, även om verksamhetsutövaren inte skulle anmäla beslutet till Säkerhetspolisen. Anmälningsskyldigheten fyller därmed ingen avgörande funktion för att förhindra personer som inte är pålitliga ur säkerhetssynpunkt att delta i den säkerhetskänsliga verksamheten.

Det finns inte heller något som uttryckligen tyder på att personen kommer att söka anställning eller på annat sätt delta i någon annan verksamhetsutövares säkerhetskänsliga verksamhet. Vidare är det inte givet att de skäl som ligger till grund för säkerhetsprövningsbeslutet har någon relevans för en säkerhetsprövning som görs av en annan verksamhetsutövare inför personens eventuella deltagande i dennas säkerhetskänsliga verksamhet, eller att Säkerhetspolisen skulle lämna ut de aktuella uppgifterna vid registerkontroll. Det är därför inte heller givet att underlåtenheten att anmäla beslutet påverkar säkerhetsskyddet hos någon annan verksamhetsutövare.

Ärendet

Vid den slutliga handläggningen av detta ärende har jurist Madelene Skeppar, verksamhets-samordnare Christian Ramstedt, avdelningschef Adam Snygg och bitr. säkerhetsskyddschef Martin Västberg deltagit. Martin Västberg har varit föredragande.

Försvarets materielverk

Anders Sjöborg
Chef Juridik- och säkerhetsstaben

Martin Västberg
Juridik- och säkerhetsstaben

Sändlista
Justitiedepartementet
FMV Arkiv